

V Bruseli 29. 6. 2023
COM(2023) 356 final

SPRÁVA KOMISIE RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU

Prvá dvojročná správa o vykonávaní globálneho prístupu k výskumu a inováciám

1. ÚVOD

V globálnom kontexte vyznačujúcom sa zvýšeným geopolitickým napätím a z toho vyplývajúcou zvyšujúcou sa roztrieštenosťou svetových dodávateľských reťazcov čelí Európska únia výzve, ktorou je diverzifikovať a nahradiť zdroje dodávok kritických surovín a čistej energie. Takisto musí posilniť svoju vlastnú kapacitu v oblasti technologickej sebestačnosti v úzkej spolupráci so spoľahlivými partnermi, čím sa zabezpečí jej otvorená strategická autonómia.

V priemyselnom pláne v kontexte Zelenej dohody¹ sa uznáva potreba v nasledujúcom desaťročí výrazne zintenzívniť technologický rozvoj, výrobu, zavádzanie emisne neutrálnych výrobkov a dodávky energie. Európa je vedúcim hráčom v oblasti inovácií a má popredných svetových vedcov a výskumných pracovníkov. Na základe týchto silných stránok Komisia otvorene, no asertívne spolupracuje s partnermi na vývoji a zavádzaní emisne neutrálnych technológií.

Komisia vo svojom oznámení o globálnom prístupe k výskumu a inováciám² predstavila stratégiu na prehĺbenie medzinárodnej spolupráce v oblasti výskumu a inovácií založenú na otvorenosti a dodržiavaní základných práv a hodnôt. Rada opätovne potvrdila záväzok EÚ k otvorenosti v medzinárodnej spolupráci v oblasti výskumu a inovácií a zároveň presadzovať rovnaké podmienky a vyváženú vzájomnú otvorenosť³ a Európsky parlament zdôraznil, že je potrebné rozvíjať viacstrannú spoluprácu založenú na pravidlách, v ktorej by výskum a inovácie mali zohrávať hlavnú úlohu⁴.

Oznámenie o globálnom prístupe sa vykonáva prostredníctvom diferencovania dvojstrannej spolupráce s jednotlivými krajinami, pričom sa usiluje o vzájomnú otvorenosť a rovnaké podmienky. V oznámení o globálnom prístupe sa zároveň podporujú mnohostranné partnerstvá s cieľom prinášať nové riešenia globálnych výziev a zvýšiť odolnosť EÚ. Má zásadný prínos pre stratégiu Global Gateway⁵, ktorá je stratégiou EÚ na posilnenie investícií do digitalizácie, klímy a energetiky, dopravy, zdravia, vzdelávania a výskumu na celom svete.

Tento dokument je prvou dvojročnou správou, v ktorej sa hodnotí pokrok v dosahovaní cieľov oznámenia o globálnom prístupe. Uvádza sa v nej prehľad pozície EÚ v medzinárodnej spolupráci v oblasti výskumu a inovácií vo všetkých tematických oblastiach. Zahŕňa aj úvahy o vedeckej diplomacii s cieľom pokračovať v začleňovaní globálneho prístupu k výskumu a inováciám do zahraničnej a bezpečnostnej politiky EÚ⁶.

2. OPÄTOVNÉ POTVRDENIE ZÁVÄZKU EÚ K MEDZINÁRODNEJ OTVORENOSTI A ZÁKLADNÝM HODNOTÁM V OBLASTI VÝSKUMU A INOVÁCIÍ

EÚ vypracovala spoločný súbor zásad a hodnôt pre oblasť výskumu a inovácií a začala

¹ COM(2023) 62 final.

² COM(2021) 252 final.

³ Závery Rady o globálnom prístupe k výskumu a inovácií, 28. septembra 2021, dokument 12301/21.

⁴ Uznesenie o globálnom prístupe k výskumu a inováciám, 6. apríla 2022, 2021/3001(RSP).

⁵ Spoločné oznámenie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a Európskej investičnej banke, Global Gateway, JOIN(2021) 30 final.

⁶ Pozri bod 34 záverov Rady o globálnom prístupe k výskumu a inovácií.

mnohostranný dialóg s partnerskými krajinami a medzinárodnými fórami o hodnotách a zásadách medzinárodnej spolupráce v oblasti výskumu a inovácií.

EÚ opätovne potvrdila svoj záväzok ísť príkladom v záujme **zachovania otvorenosti** v medzinárodnej spolupráci v oblasti výskumu a inovácií a zároveň v prípade potreby zaviesť reštriktívne opatrenia. Úspešne vykonala nové ustanovenia o **pridružení tretích krajín k programu Horizont Európa**.

2.1. Hodnoty a zásady medzinárodnej spolupráce v oblasti výskumu a inovácií

V oznámení o globálnom prístupe sa uvádza, že o základných hodnotách a zásadách, ktoré sú základom medzinárodnej spolupráce v oblasti výskumu a inovácií, by sa malo diskutovať s medzinárodnými partnermi prostredníctvom mnohostranného dialógu. Tento prístup schválila Rada v troch súboroch záverov Rady súvisiacich s výskumom a inováciami⁷, ako aj v Marseillskej deklarácii⁸ o medzinárodnej spolupráci v oblasti výskumu a inovácií. Komisia 8. júla 2022 usporiadala virtuálne **úvodné zasadnutie mnohostranného dialógu**, na ktorom sa zúčastnili zástupcovia 46 krajín⁹ a niekoľkých medzinárodných organizácií a európskych organizácií zainteresovaných strán.

Dialóg sa **uskutočňuje formou seminárov** zameraných na hodnoty a zásady v oblasti výskumu a inovácií¹⁰, ktorých cieľom je diskutovať o spoločnej terminológii, vymieňať si skúsenosti s praktickým vykonávaním a identifikovať osvedčené postupy. V diskusiách sa hodnotí Pakt pre výskum a inováciu v Európe¹¹ a práca na medzinárodných fórach, ako sú G7, G20, Globálna rada pre výskum, OECD a UNESCO, a vychádza sa z nich. Výstupy zo seminárov sa skonsolidujú prostredníctvom „hodnotiacich“ stretnutí, ktoré sa uskutočnia v priebehu roka 2023, a ministerského podujatia v roku 2024 s predpokladanou účasťou zástupcov krajín a organizácií zapojených do mnohostranného dialógu.

EÚ takisto mimoriadne aktívne obraňuje **akademickú slobodu**, najmä prostredníctvom projektu Inspireurope+ financovaného z akcií Marie Curie-Sklodowskej (MSCA) v rámci programu Horizont Európa. Cieľom projektu je uľahčiť nadnárodnú spoluprácu posilnením a šírením osvedčených postupov v záujme podpory výskumných pracovníkov v ohrození, napríklad v dôsledku pandémie ochorenia COVID-19, násilného prevzatia moci

⁷ Závery Rady o globálnom prístupe k výskumu a inovácii z 28. septembra 2021, dokument 12301/21; o budúcom riadení európskeho výskumného priestoru (EVP) z 26. novembra 2021, dokument 14308/21 a o zásadách a hodnotách medzinárodnej spolupráce v oblasti výskumu a inovácie z 10. júna 2022, dokument 10125/22.

⁸ Počas francúzskeho predsedníctva Rady sa 8. marca 2021 v Marseille konala konferencia o globálnom prístupe k výskumu a inováciám. Výsledkom bolo prijatie [vyhlásenia predsedníctva o medzinárodnej spolupráci v oblasti výskumu a inovácií](#).

⁹ Ide o členské štáty EÚ, krajiny pridružené k programu Horizont Európa a krajiny s dohodou o spolupráci v oblasti vedy a technológií s EÚ.

¹⁰ Ide o hodnoty a zásady, ktoré sú uvedené v záveroch Rady z 10. júna 2022, dokument 10125/22. Seminára sa spoločne navrhujú a organizujú s členskými štátmi a/alebo medzinárodnými partnermi a organizáciami zainteresovaných strán v úzkej spolupráci s podskupinou fóra EVP pre globálny prístup.

¹¹ Odporúčanie Rady (EÚ) 2021/2122 z 26. novembra 2021 o Pakte pre výskum a inováciu v Európe.

v Afganistane *de facto* režimom Talibanu, vnútornej represie v Rusku alebo núteného odchodu z Ruska v dôsledku toho, že sú proti útočnej vojne tejto krajiny voči Ukrajine¹².

EÚ má vedúce postavenie v podporovaní a prijímaní postupov **otvorenej vedy** prostredníctvom iniciatív medzinárodnej spolupráce, ako je napríklad európsky cloud pre otvorenú vedu. Iniciatíva európskeho cloudu pre otvorenú vedu je takisto zapojená do medziregionálnej a dvojstrannej spolupráce, napríklad skúmaním potenciálnych prepojení s africkou platformou otvorenej vedy. EÚ takisto prispieva k medzinárodnému zosúlad'ovaniu a spolupráci v oblasti otvorenej vedy tým, že spolupredseda osobitnej pracovnej skupine G7. Na účely otvorenej výmeny vedeckých poznatkov a výskumných údajov a pre zásady usmerňujúce zmeny v hodnotení výskumu, napríklad v rámci Koalície pre pokrok v hodnotení výskumu, je ďalšie medzinárodné zosúlad'ovanie politik, pravidiel a opatrení aj naďalej potrebné.

Vedecká diplomacia¹³ v súčasnosti zohráva čoraz väčšiu úlohu, a to v dôsledku viacerých faktorov, ako sú: čoraz zložitejšie globálne výzvy, tlak na globálne spoločné zdroje, vplyv vznikajúcich technológií, kontext globálnej bezpečnosti, najmä v súvislosti s ruskou útočnou vojnou voči Ukrajine, a snaha o dosiahnutie otvorenej strategickej autonómie a technologickej sebestačnosti EÚ. **Úsilie o vedeckú diplomáciu v EÚ zostáva vo veľkej miere nekoordinované, chýba mu súčinnosť a celouijný prístup**¹⁴. Takéto nedostatky vytvárajú zraniteľné miesta v rýchlo sa meniacom geopolitickom, vedeckom a technologickom prostredí, pričom iné medzinárodné subjekty využívajú vedeckú diplomáciu oveľa cielenejším spôsobom.

Rada takisto vo svojich záveroch o globálnom prístupe a o budúcom riadení európskeho výskumného priestoru (EVP) vyzvala Komisiu a Európsku službu pre vonkajšiu činnosť, aby vypracovali program pre európsku vedeckú diplomáciu. Z diskusií uskutočnených v rámci podskupiny fóra EVP pre globálny prístup a s rôznymi skupinami zainteresovaných strán vyplynuli štyri piliere vedeckej diplomacie¹⁵. Na tomto základe pokračujú diskusie tak v rámci inštitúcií EÚ, ako aj s príslušnými zainteresovanými stranami.

2.2. Medzinárodný rozmer programu Horizont Európa a jeho politika pridružovania

Na zabezpečenie prístupu k talentom, vedomostiam, infraštruktúram a trhom na celom svete a účinné riešenie globálnych výziev, ako aj plnenie globálnych záväzkov je nevyhnutná medzinárodná spolupráca v oblasti výskumu a inovácií. EÚ je významným katalyzátorom internacionalizácie výskumu a inovácií, a to vďaka programu Horizont Európa – rámcovému

¹² Viac informácií možno nájsť na webovom sídle: [Inspireurope+](https://inspire.europa.eu/).

¹³ Vedecká diplomacia sa tu chápe ako priame alebo nepriame využitie vedy, vedeckých dôkazov a vedeckej spolupráce na dosiahnutie pokroku v plnení diplomatickým cieľov. Tento pojem zahŕňa vedu, technológiu, inžinierstvo a matematiku, ako aj spoločenské a humanitné vedy.

¹⁴ *Tools for an EU Science Diplomacy* (Nástroje vedeckej diplomacie EÚ), Luxembursko: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2017.

¹⁵ Využívanie vedeckej diplomacie na riešenie geopolitických výziev v roztrieštenom, multipolárnom svete; strategickejšia, účinnejšia a odolnejšia európska diplomacia pomocou vedeckých dôkazov a prognóz; posilňovanie vedeckej diplomacie v delegáciách a na veľvyslanectvách EÚ a členských štátov a podporovanie globálneho dosahu vedeckej diplomacie; budovanie kapacít pre európsku vedeckú diplomáciu.

programu EÚ pre výskum a inovácie, ktorý láka špičkových výskumníkov, inovátorov a spoločnosti, ktoré intenzívne využívajú vedomosti¹⁶.

Ochrannou známkou programu Horizont Európa je otvorenosť voči svetu. Do projektov spolupráce sa môžu zapojiť partneri z celého sveta. S výnimkou niekoľkých prípadov sú partneri z krajín s nízkymi a strednými príjmami automaticky oprávnení na financovanie zo zdrojov Únie, zatiaľ čo od industrializovaných krajín sa vo všeobecnosti očakáva, že projekty budú financovať z vlastných zdrojov.

V prvých dvoch dvojročných pracovných programoch Horizontu Európa (na obdobia 2021 – 2022 a 2023 – 2024) sa v približne 21 % všetkých tém spoločného výskumu aktívne podporovala medzinárodná spolupráca. Začali sa aj osobitné iniciatívy zamerané na spoluprácu s Afrikou a krajinami južného Stredozemia. Akcie Marie Curie-Sklodowskej (MSCA) sú zložkou programu Horizont Európa s najväčším medzinárodným zastúpením¹⁷ a sú kľúčové z hľadiska vytvárania medzinárodných partnerstiev medzi organizáciami pôsobiacimi v oblasti výskumu a inovácií. Spomedzi jednotlivých výskumných pracovníkov vybraných v rámci postdoktorandských štipendií MSCA ich pochádza 38 % z krajín mimo EÚ¹⁸. Misie programu Horizont Európa, ktoré sú okrem iného ukotvené v cieľoch OSN v oblasti udržateľného rozvoja, majú výrazný medzinárodný rozmer¹⁹ (pozri oddiel 4).

EÚ v rámci programu Horizont Európa aj naďalej financovala nadnárodný prístup k výskumným infraštruktúram vrátane infraštruktúr riadených Spoločným výskumným centrom Komisie²⁰ pre používateľov z tretích krajín. EÚ podporuje medzinárodné programy prístupu v rámci skupiny vysokých úradníkov G7 pre celosvetové výskumné infraštruktúry²¹. V roku 2022 Komisia a členské štáty podporili brnenskú deklaráciu²², ktorej cieľom je podporovať globálny ekosystém výskumných infraštruktúr.

Zatiaľ čo predchádzajúce rámcové programy boli otvorené pridruženiu krajín susediacich s Európskou úniou, program Horizont Európa po prvýkrát umožňuje pridruženie tretím krajinám nachádzajúcim sa kdekoľvek na svete, ktoré majú dobrú kapacitu v oblasti vedy,

¹⁶ Európska komisia, Posúdenie vplyvu, ktoré je sprievodným dokumentom k návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje Horizont Európa – rámcový program pre výskum a inovácie, stanovujú jeho pravidlá účasti a šírenia, SWD(2018) 307.

¹⁷ Akcie Marie Curie-Sklodowskej predstavujú približne 50 % celkovej účasti organizácií z tretích krajín na programe Horizont Európa. V prípade mnohých krajín sa viac ako 50 % ich celkovej účasti na projektoch programu Horizont Európa uskutočňuje prostredníctvom MSCA: USA (77,5 %); Argentína (76,5 %), Indonézia, Singapur, Nový Zéland (75 %); Japonsko (66,7 %); Austrália (62,2 %); Čile (57,1 %); Kanada (54,1 %).

¹⁸ Vyplýva to z prvých údajov z programu Horizont Európa. Okrem toho Komisia začala aj osobitnú akciu na podporu medzinárodnej spolupráce v rámci MSCA ([MSCAdvocacy](#)), ktorou sa posudzujú napríklad rámcové podmienky spolupráce v oblasti odbornej prípravy a mobility výskumníkov s krajinami, ktoré majú uzavretú platnú dvojstrannú dohodu o vedecko-technickej spolupráci s EÚ.

¹⁹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/695 z 28. apríla 2021, ktorým sa zriaďuje Horizont Európa – rámcový program pre výskum a inovácie, stanovujú jeho pravidlá účasti a šírenia a zrušujú nariadenia (EÚ) č. 1290/2013 a (EÚ) č. 1291/2013, [– rámcový program pre výskum a inovácie, stanovujú jeho pravidlá účasti a šírenia a zrušujú nariadenia (EÚ) č. 1290/2013 a (EÚ) č. 1291/2013], pozri jeho článok 8.

²⁰ Pozri: [Otvorený prístup k výskumným infraštruktúram JRC \(europa.eu\)](#).

²¹ [Skupina vysokých úradníkov pre celosvetové výskumné infraštruktúry \(gsogri.org\)](#).

²² [Brno Declaration on Fostering a Global Ecosystem of Research Infrastructures \(Brnenská deklarácia o podpore globálneho ekosystému výskumných infraštruktúr\) \(icri2022.cz\)](#).

techniky a inovácií²³ a ktoré vyznávajú spoločné hodnoty s EÚ. Nový Zéland je prvou krajinou mimo bezprostrednej blízkosti EÚ, s ktorou sa v decembri 2022 ukončili rokovania o pridružení. Prebiehajú rokovania s Kanadou a na samite EÚ – Kórea v máji 2023 bolo oznámené začatie rokovaní s Kórejskou republikou. Uvažuje sa aj o možnom začatí rokovaní s Japonskom.

Programom Horizont Európa sa v rámci susedstva EÚ potvrdzuje možnosť pridružiť sa k programu v prípade tretích krajín patriacich do Európskeho združenia voľného obchodu (EZVO), ktoré sú členmi Európskeho hospodárskeho priestoru, prístupujúcich, kandidátskych a potenciálne kandidátskych krajín, ako aj krajín európskej susedskej politiky. K programu sa už zatiaľ pridružilo 16 krajín: Albánsko, Arménsko, Bosna a Hercegovina, Faerské ostrovy, Gruzínsko, Island, Izrael, Kosovo*, Moldavská republika, Čierna Hora, Severné Macedónsko, Nórsko, Srbsko, Tunisko, Turecko a Ukrajina²⁴. EÚ ďalej pracuje na ukončení procesu pridruženía so Spojeným kráľovstvom a v súčasnosti prebiehajú formálne rokovania s Marokom.

3. OBNOVENIE ROVNOVÁHY GLOBÁLNEHO PRÍSTUPU EÚ K VÝSKUMU A INOVÁCIÁM: SMEROM K ROVNAKÝM PODMIENKAM A RECIPROCITE

EÚ stanovila **spoločné záväzky s prioritnými partnermi**, ako sú Spojené štáty americké (USA), Kanada, Japonsko, India, krajiny južného Stredozemia a Africká únia, s cieľom vykonávať rámcové podmienky na zabezpečenie rovnakých podmienok a presadzovanie spoločných hodnôt (podrobné informácie sa uvádzajú v oddiele 5).

S cieľom chrániť **strategické aktíva, záujmy, autonómiu alebo bezpečnosť** EÚ Komisia vykonala článok 22 ods. 5 a 6 nariadenia o programe Horizont Európa²⁵. Vypracovala usmernenia o zahraničnom zasahovaní, hlavné zásady zhodnocovania vedomostí, **kódex postupov v oblasti správy duševných aktív a kódex postupov v oblasti normalizácie**²⁶.

Pandémia ochorenia COVID-19 a rýchlo sa meniaci geopolitický kontext odhalili závažné riziká súvisiace so závislosťou EÚ vo viacerých strategických odvetviach²⁷. To si vyžaduje, aby sa venovala pozornosť spôsobu prerozdelenia technologických kapacít medzi hlavnými hospodárskymi aktérmi²⁸. **Technologická suverenita** si vyžaduje vedecké poznatky potrebné na vybudovanie, prevádzku a pochopenie kritických technológií, ako aj

²³ Odkazuje sa na tretie krajiny, ktoré spĺňajú kritériá stanovené v článku 16 ods. 1 písm. d) nariadenia (EÚ) 2021/695 z 28. apríla 2021, ktorým sa zriaďuje Horizont Európa.

*Týmto označením nie sú dotknuté pozície k štatútu a označenie je v súlade s rezolúciou BR OSN č. 1244 a so stanoviskom Medzinárodného súdneho dvora k vyhláseniu nezávislosti Kosova.

²⁴ Ukrajina je takisto pridruženou krajinou výskumného a vzdelávacieho programu Euratomu.

²⁵ Nariadenie (EÚ) 2021/695 z 28. apríla 2021, ktorým sa zriaďuje Horizont Európa.

²⁶ Odporúčanie Komisie (EÚ) 2023/498 z 1. marca 2023 týkajúce sa kódexu postupov v oblasti normalizácie v európskom výskumnom priestore a odporúčanie Komisie (EÚ) 2023/499 z 1. marca 2023 o kódexe postupov v oblasti správy duševných aktív na účely zhodnocovania vedomostí v európskom výskumnom priestore.

²⁷ Pozri okrem iného: [EU research and innovation and the invasion of Ukraine: Main channels of impact \(Výskum a inovácie v EÚ a invázia na Ukrajinu: hlavné kanály vplyvu\)](#) (europa.eu).

²⁸ Crespi, F., Caravella, S., Menghini, M., a Salvatori, C., *European Technological Sovereignty: An emerging framework for policy strategy* (Európska technologická suverenita: vznikajúci rámec pre stratégiu politiky), *Intereconomics*, 2021, 56(6), s. 348 – 354.

prístup ku komponentom a k materiálom potrebným na prenos technológií z laboratória na trh²⁹.

S cieľom chrániť strategické aktíva, záujmy, autonómiu alebo bezpečnosť EÚ článok 22 ods. 5 nariadenia o programe Horizont Európa **umožňuje obmedziť účasť** na právne subjekty usadené len v členských štátoch alebo v určených pridružených alebo iných tretích krajinách uvedených v pracovnom programe. Obmedzenia možno uplatniť aj na subjekty usadené v krajinách, ktoré sú na účasť oprávnené, ale podliehajú priamej alebo nepriamej kontrole neoprávnenej krajiny alebo subjektu usadeného v neoprávnenej krajine. V pracovnom programe na roky 2021 – 2022 bola účasť obmedzená podľa článku 22 ods. 5 na 49 tém, čo predstavuje 4 % výšky rozpočtu tohto pracovného programu, a v pracovnom programe na roky 2023 – 2024 na 31 tém, čo predstavuje 3,5 % výšky rozpočtu tohto druhého pracovného programu³⁰. Ustanovenia článku 22 ods. 5 sa využili na témy týkajúce sa **kvantového výskumu, vesmíru a kritických surovín**. Využitie článku 22 ods. 5 je výnimočné a riadne odôvodnené.

Ak je to vhodné a riadne odôvodnené, článok 22 ods. 6 nariadenia o programe Horizont Európa umožňuje doplniť **dodatočné kritériá oprávnenosti** s cieľom zohľadniť osobitné politické požiadavky alebo povahu a ciele akcie. Komisia využila tento článok v prípade tretích krajín, keď sa usúdilo, že sa neuplatňovali rámcové podmienky zabezpečujúce rovnaké podmienky spolupráce v oblasti výskumu a inovácií.

S cieľom zabezpečiť, aby boli akcie vykonávané v rámci programu Horizont Európa v súlade s platnými bezpečnostnými pravidlami podľa článku 20 ods. 1 nariadenia o programe Horizont Európa, zaviedla Komisia **bezpečnostný postup preverovania** projektov zahŕňajúcich citlivé alebo utajované skutočnosti, prípadne informácie alebo materiály, na ktoré sa vzťahujú obmedzenia národnej bezpečnosti. Súčasná geopolitická situácia viedla k zvýšeniu dopytu po bezpečnostnom postupe preverovania projektov v rámci programu Horizont Európa.

Komisia uverejnila usmernenia o **boji proti zahraničnému zasahovaniu do výskumu a inovácií**³¹. V tomto dokumente sa uvádzajú najlepšie postupy podpory inštitúcií vysokoškolského vzdelávania a organizácií vykonávajúcich výskum v EÚ pri ochrane ich akademickej slobody, integrity a inštitucionálnej autonómie, ako aj ich výsledkov výskumu a aktív. V rámci pracovnej skupiny G7 pre bezpečnosť a integritu globálneho výskumného

²⁹ Edler, J., Blind, K., a Frietsch, R., *Technological Sovereignty: From Demand to Concept* (Technologická suverenita: od dopytu po koncepciu), 2020. K dispozícii na adrese: <https://www.isi.fraunhofer.de/en/presse/2020/presseinfo-11-Technologiesouveraenitaet.html>.

³⁰ Okrem toho spoločný podnik pre európsku vysokovýkonnú výpočtovú techniku (EuroHPC) využil článok 22 ods. 5 v jednej akcii vo svojom pracovnom programe na rok 2023, v jednej akcii v pracovnom programe na rok 2022 a v dvoch akciách v pracovnom programe na rok 2021.

³¹ Európska komisia, *Tackling R&I foreign interference: staff working document* (Boj proti zahraničnému zasahovaniu do výskumu a inovácií), 14. januára 2022. Táto téma sa rieši aj v rámci práce siete vedomostí EÚ o Číne.

ekosystému³² Komisia spolu s podobne zmýšľajúcimi partnermi vypracovala spoločné zásady bezpečnosti výskumu.

S cieľom zvýšiť hodnotu generovanú z vedomostí prijala Rada odporúčanie o **hlavných zásadách zhodnocovania vedomostí**³³. Na podporu účinného využívania a zavádzania vedomostí a na uľahčenie prístupu k aktívam chráneným právami duševného vlastníctva a ich ľahšie spoločné využívanie je potrebné, aby bola vedecká komunita informovaná o správe duševných aktív vrátane práv duševného vlastníctva. S cieľom posilniť spoluprácu na globálnych normách môže Komisia naďalej pokračovať vo zvýšenej koordinácii s podobne zmýšľajúcimi partnermi, pričom bude vychádzať z odporúčaní Komisie o **kódexe postupov v oblasti správy duševných aktív** a o **kódexe postupov v oblasti normalizácie**³⁴.

4. ZDRUŽOVANIE GLOBÁLNEHO ÚSILIA O SPOLOČNÉ RIEŠENIE GLOBÁLNYCH VÝZIEV

4.1. V popredí globálneho úsilia k spravodlivej zelenej transformácii

EÚ prispela k prijatiu **globálneho rámca pre biodiverzitu z Kchun-ningu a Montrealu** na konferencii OSN o biodiverzite (15. konferencia zmluvných strán Rámcového dohovoru Organizácie Spojených národov o zmene klímy) 18. decembra 2022 a k dohode o zmluve OSN o širom mori na medzivládnej konferencii o morskej biodiverzite v oblastiach mimo vnútroštátnej právomoci 4. marca 2023. Podpísala **deklaráciu Transatlantickej aliancie pre oceánsky výskum a inováciu** s cieľom posilňovať spoluprácu v oblasti oceánskeho výskumu v Atlantiku a **spoločné vyhlásenie tretieho ministerského zasadnutia o vede v oblasti Arktídy** s cieľom ďalej podporovať arktický výskum. Takisto posilnila svoju účasť na **inovačnej misii** a naďalej presadzovala svoju vedúcu úlohu pri podporovaní **mnohostranných partnerstiev v oblasti výskumu a inovácií** s cieľom prinášať vedecké riešenia pre udržateľnosť pôdohospodárstva, obhospodarovanie pôdy a správu oceánov, poľnohospodárstvo a potravinové systémy, efektívne využívanie zdrojov a obehové hospodárstvo, biohospodárstvo, klímu, politiky v oblasti lesného hospodárstva a biodiverzity a pozorovanie Zeme.

Komisia takisto zriadila medzinárodnú platformu na správu vedomostí s cieľom vymieňať si informácie o normách, usmerneniach a možnostiach financovania v rámci **iniciatívy Nový európsky Bauhaus**.

V záujme **splnenia cieľov Európskej zelenej dohody** je na ochranu a obnovu prírodného kapitálu, dekarbonizáciu hospodárstva a priemyslu chemikáliami a materiálmi, ktoré sú inherentne bezpečné a udržateľné, zabránenie znečisťovaniu a znižovanie jeho úrovne, modernizáciu našej infraštruktúry a zvyšovanie jej odolnosti, ochranu verejného zdravia a blahobytu a navrhnutie udržateľných potravinových a vodných systémov nevyhnutný ďalší vedecký pokrok. V rámci svojho úsilia o posilnenie spravodlivej, zelenej a inkluzívnej

³² Pracovná skupina G7 pre bezpečnosť a integritu globálneho výskumného ekosystému, *Common values and principles on research security and research integrity* (Spoločné hodnoty a zásady bezpečnosti a integrity výskumu), jún 2022.

³³ Odporúčanie Rady (EÚ) 2022/2415 z 2. decembra 2022 o hlavných zásadách zhodnocovania vedomostí.

³⁴ Napríklad medzinárodná spolupráca na normách – eurokódexoch pre stavebné inžinierstvo umožňuje zlepšiť regulačnú kapacitu a kvalitu infraštruktúry.

transformácie a v súlade so **stratégiou Global Getaway**³⁵ a s inými medzinárodnými záväzkami EÚ podporila aj svoje partnerské krajiny v prístupe k environmentálnym údajom a v monitorovaní pokroku a podávaní správ o ňom prostredníctvom iniciatív zameraných na posilňovanie vedomostí a kapacít, ako aj prepojenia vedy a politiky.

V spoločnom oznámení o medzinárodnej správe oceánov³⁶ sa zdôraznila potreba získavať poznatky o oceánoch s cieľom chrániť a udržateľne riadiť oceány. So zreteľom na tento cieľ Komisia spolu s Argentínou, Brazíliou, Kanadou, Kapverdmi, Marokom, Južnou Afrikou a USA podpísala politické vyhlásenie³⁷ v mene EÚ, ktorým sa zriaďuje nová **Transatlantická aliancia pre oceánsky výskum a inováciu**. Vzhľadom na medzinárodný rozsah **misie „Obnoviť naše oceány a vody do roku 2030“** v rámci programu Horizont Európa sa činnosti medzinárodnej spolupráce vykonávajú v rámci misií projektu atlanticko-arktického majáka a projektu majáka pre Stredozemie, ako aj s čiernomorskými partnerskými krajinami.

V rámci **Inovačnej misie**³⁸ Komisia podporila urýchlenie prechodu na čistú energiu v súlade s Európskou zelenou dohodou. Podieľaním sa na vedení misie Čistý vodík zamýšľa Komisia zvýšiť nákladovú konkurencieschopnosť čistého vodíka znížením jeho celkových nákladov (*end-to-end*) a vybudovaním najmenej 100 vodíkových údolí po celom svete do roku 2030. S podporou misie „Klimaticky neutrálne a inteligentné mestá“ v rámci programu Horizont Európa sa Komisia takisto podieľa na vedení misie Mestská transformácia s cieľom spolupracovať s 300 mestami po celom svete na posilňovaní ich vízií emisnej neutrálnosti, rozširovaní opatrení a urýchlení vykonávania.

Na mnohostrannej úrovni Komisia poskytla **podporu tvorby politiky založenej na dôkazoch**, formovala programy a prispela k práci viacerých organizácií vrátane: Skupiny pre pozorovanie Zeme, pokiaľ ide o lepšie využívanie európskych aktív na pozorovanie Zeme (ako napríklad program Copernicus); Medzinárodného fóra pre biohospodárstvo a iné mnohostranné fóra pre spoluprácu, pokiaľ ide o biohospodárstvo; Medzivládneho panelu o zmene klímy, pokiaľ ide o klimatológiu; Medzivládnej vedecko-politickej platformy pre biodiverzitu a ekosystémové služby a Dohovoru OSN o biologickej diverzite³⁹, pokiaľ ide o biodiverzitu; Medzinárodného panelu o zdrojoch a Globálnej aliancie pre obehové hospodárstvo a efektívne využívanie zdrojov⁴⁰; iniciatívy OSN o potravinových systémoch a Svetového partnerstva OSN pre pôdu prostredníctvom misie „Dohoda o pôde pre Európu“ v rámci programu Horizont Európa.

³⁵ Spoločné oznámenie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a Európskej investičnej banke, Global Gateway, JOIN(2021) 30 final.

³⁶ Spoločné oznámenie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, Smerovanie k udržateľnej modrej planéte, spoločné oznámenie o programe EÚ pre medzinárodnú správu oceánov [JOIN(2022) 28 final].

³⁷ [SKM_80822071310280 \(allatlantic2022.com\)](https://skm.80822071310280.allatlantic2022.com).

³⁸ Inovačná misia je kľúčovým medzinárodným fórom, ktoré združuje krajiny zodpovedné za 90 % verejného financovania inovácií v oblasti energií.

³⁹ Komisia podporí aj zriadenie globálnej služby na podporu vedomostí.

⁴⁰ Na piatom Environmentálnom zhromaždení OSN sa prijala významná rezolúcia, ktorou sa pripravila pôda pre globálnu právne záväznú dohodu o znečistení plastmi.

V rámci **Nového európskeho Bauhausu** (NEB) Komisia zriadila medzinárodnú platformu na správu vedomostí s cieľom vymieňať si informácie o normách, usmerneniach a možnostiach financovania, aby sa integrovali rozmery udržateľnosti, inklúzie a estetiky/kvality skúseností do budov a verejných priestorov. Určité iniciatívy sú otvorené subjektom z tretích krajín, pričom sa na ne vzťahujú rôzne podmienky účasti: komunita Nového európskeho Bauhausu, laboratórium NEB, Ceny Nového európskeho Bauhausu a možnosti financovania NEB v rámci programov EÚ⁴¹.

4.2. Presadzovanie digitálnej transformácie

EÚ posilnila spoločné výskumné činnosti, najmä v oblasti **klúčových digitálnych technológií a inteligentných sietí a služieb**, a to aj prijatím jednotného základného aktu, ktorým sa zriaďujú spoločné podniky v rámci programu Horizont Európa⁴². EÚ rozvinula **medzinárodné digitálne partnerstvá** s Latinskou Amerikou, Japonskom, Kórejskou republikou a so Singapurom v súlade s oznámením o digitálnom kompase do roku 2030⁴³ (pozri aj oddiel 5).

Silnou stránkou EÚ je priemyselný výskum a vývoj, najmä v automobilovom odvetví, v odvetví informačných a komunikačných technológií a v zdravotníctve, a má silnú tradíciu v oblasti kvantového výskumu a robotiky. Hoci je silnou stránkou EÚ vyspelá výroba a progresívne materiály, je nevyhnutné **znižit' strategické závislosti v klúčových technologických oblastiach a hodnotových reťazcoch**, ako je umelá inteligencia, veľké dáta, cloud computing, kybernetická bezpečnosť, zabezpečená komunikácia, robotika a mikroelektronika. Regulácia, správa a normalizácia digitálnych technológií budú rozhodujúcimi faktormi pre maximalizáciu digitálnych príležitostí, pričom sa tým zmiernia výzvy alebo hrozby, ktoré predstavujú⁴⁴.

EÚ podporuje rozvojové a rozvíjajúce sa krajiny, pričom osobitná pozornosť sa venuje Afrike, a posilňuje digitálnu pripojiteľnosť prostredníctvom **balíkov v oblasti digitálneho hospodárstva** financovaných z **iniciatív Tímu Európa**⁴⁵. Tieto balíky sú navrhnuté na účely podpory modelu digitálneho rozvoja zameraného na človeka. EÚ takisto intenzívnejšie podporuje **projekty zavádzania širokopásmového pripojenia a pripojiteľnosti** a zriadila regionálne dátové centrá na poskytovanie vesmírnych služieb v **Afrike, Latinskej Amerike**

⁴¹ [Nový európsky Bauhaus: krásny, udržateľný, spoločný. \(europa.eu\)](https://europa.eu).

⁴² Nariadenie Rady (EÚ) 2021/2085 z 19. novembra 2021, ktorým sa zriaďujú spoločné podniky v rámci programu Horizont Európa a zrušujú nariadenia (ES) č. 219/2007, (EÚ) č. 557/2014, (EÚ) č. 558/2014, (EÚ) č. 559/2014, (EÚ) č. 560/2014, (EÚ) č. 561/2014 a (EÚ) č. 642/2014 (Ú. v. EÚ L 427, 30.11.2021, s. 17).

⁴³ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, Digitálny kompas do roku 2030: digitálne desaťročie na európsky spôsob, COM(2021) 118 final.

⁴⁴ Cagnin, C., Muench, S., Scapolo, F., Störmer, E., Vesnic-Alujevic, L., *Shaping and securing the EU's open strategic autonomy by 2040 and beyond* (Formovanie a zabezpečenie otvorenej strategickkej autonómie EÚ do roku 2040 a po ňom), Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, Luxemburg, 2021.

⁴⁵ V rámci iniciatívy Tímu Európa sa kombinujú zdroje EÚ, členských štátov, finančných inštitúcií a súkromného sektora.

a **Karibiku a v Ázii** v súlade so stratégiou Global Gateway⁴⁶. Pokrok sa dosiahol aj pri zriaďovaní regionálnych pobočiek centra digitalizácie pre rozvoj (D4D)⁴⁷, najmä v Afrike, Latinskej Amerike a Karibiku a v regiónoch Ázie a Tichomoria. Po založení digitálnej aliancie so štátmi Latinskej Ameriky a Karibiku v roku 2023 EÚ posilnila medziregionálne digitálne partnerstvo s cieľom riešiť problém digitálnej priepasti a dosiahnuť inkluzívnu digitálnu transformáciu v tomto regióne.

Nadviazaním partnerstiev a koalícií s podobne zmýšľajúcimi krajinami môže EÚ formovať etické, bezpečné a inkluzívne medzinárodné technologické normy⁴⁸. **EÚ udáva globálne trendy v medzinárodných diskusiách** o ochrane údajov (všeobecné nariadenie o ochrane údajov, akt o správe údajov), o hospodárstve založenom na digitálnych platformách (akt o digitálnych službách, akt o digitálnych trhoch), o dôveryhodnej umelej inteligencii zameranej na človeka (akt o umelej inteligencii) a o právach a slobodách na internete (akt o slobode médií, Vyhlásenie o budúcnosti internetu, Európske vyhlásenie o digitálnych právach a zásadách v digitálnom desaťročí). V rámci mnohostranných orgánov rokovala v záujme zlepšenia fungovania digitálneho hospodárstva na celom svete a celosvetového presadzovania hodnôt EÚ⁴⁹. Podporuje globálny, otvorený, stabilný a zabezpečený kybernetický priestor založený na dodržiavaní medzinárodného práva a nezáväzných noriem, pravidiel a zásad zodpovedného správania štátu.

4.3. Posilňovanie spolupráce v oblasti globálneho zdravia

Komisia prijala **stratégiu EÚ v oblasti globálneho zdravia** a prvú **správu o stave pripravenosti v oblasti zdravia**, čím prispela k strednodobému a dlhodobému programu v oblasti bezpečnosti a pripravenosti v oblasti zdravia a posilňovania systémov zdravotnej starostlivosti.

Komisia podporila medzinárodnú koordináciu európskych platforiem skúšania financovaných EÚ prostredníctvom Rady pre koordináciu skúšania. Pokračovala v spolupráci s **Akcelerátorom prístupu k nástrojom proti COVID-19 (ACT-A)**, financovala výskum ochorenia COVID-19 a iných infekčných chorôb a podporila **Koalíciu pre inovácie v oblasti pripravenosti na epidémie (CEPI)**.

EÚ zriadila tretí **Program partnerstva európskych a rozvojových krajín v oblasti klinického skúšania (EDCTP)** ako spoločný podnik v rámci programu Horizont Európa s cieľom bojovať proti infekčným chorobám a núdzovým situáciám v oblasti verejného zdravia v subsaharskej Afrike.

V **stratégii EÚ v oblasti globálneho zdravia**⁵⁰ sa výskum a inovácie spolu s digitalizáciou a kvalifikovanou pracovnou silou označujú za faktory so zásadným potenciálom pre lepšie

⁴⁶ Jasným príkladom je rozšírenie programu BELLA (Budovanie prepojení Európy s Latinskou Amerikou) či centier programu Copernicus v krajinách Latinskej Ameriky a na Filipínach.

⁴⁷ <https://d4dhub.eu/>

⁴⁸ Závety Rady o digitálnej diplomacii EÚ, dokument 11406/22.

⁴⁹ Napr. G7, G20, OECD, Medzinárodná telekomunikačná únia, Medzinárodná organizácia pre normalizáciu, Medzinárodná elektrotechnická komisia, Inštitút inžinierov elektrotechniky a elektroniky.

⁵⁰ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/ip_22_7153.

zdravie. Túto stratégiu sprevádzala prvá správa o stave pripravenosti v oblasti zdravia⁵¹, v ktorej sa zdôrazňuje pokrok, ktorý sa od začiatku pandémie ochorenia COVID-19 dosiahol v oblastiach **pripravenosti a reakcie**, a to aj v rámci medzinárodnej spolupráce v oblasti výskumu a inovácií, pričom sa zameriava najmä na zdravotnícke protiopatrenia.

Komisia pokračovala v spolupráci s **Akcelerátorom prístupu k nástrojom COVID-19 (ACT-A)**⁵² a s podobne zmýšľajúcimi medzinárodnými organizáciami financujúcimi výskum a inovácie v oblasti zdravia tak v rámci Európy, ako aj mimo nej, a to prostredníctvom európskych partnerstiev a medzinárodných aliancií⁵³. Komisia zintenzívnila prípravy na nové európske partnerstvá s medzinárodnými partnermi⁵⁴ a naďalej podporovala medzinárodné záväzky na regionálnej úrovni, napríklad iniciatívu EÚ – Afrika PerMed medzi EÚ a africkými krajinami⁵⁵.

„Globálne zdravie EDCTP3“ je tretím programom **partnerstva európskych a rozvojových krajín v oblasti klinického skúšania** a je zriadený ako spoločný podnik v rámci programu Horizont Európa⁵⁶. So zreteľom na rastúci počet členov zahŕňajúci v súčasnosti 15 európskych a 25 afrických krajín je cieľom tohto spoločného podniku urýchliť klinický vývoj nových alebo vylepšených produktov zdravotníckej technológie na identifikáciu, liečbu a prevenciu zanedbávaných chorôb súvisiacich s chudobou vrátane (opakovane) objavujúcich sa chorôb v subsaharskej Afrike. V rámci všetkých grantov programu Globálne zdravie EDCTP3 sa od príjemcov vyžaduje zabezpečenie toho, aby výrobky alebo služby vyvinuté vďaka klinickým štúdiám boli dostupné, cenovo dostupné a prístupné verejnosti za spravodlivých a prijateľných podmienok.

4.4. Presadzovanie inovácií

V oznámení o globálnom prístupe sa uznáva dôležitosť medzinárodnej spolupráce v oblasti inovácií a presadzujú sa vzájomne výhodné medzinárodné inovačné partnerstvá s krajinami a regiónmi, ktoré ponúkajú vzájomnú otvorenosť pre podnikanie a investície, napríklad so zainteresovanými stranami v USA (Silicon Valley) a v Afrike (inovačný program AÚ – EÚ).

Medzinárodný rozmer **nového európskeho inovačného programu**⁵⁷ prispieva k podpore, prilákaniu a udržaniu talentov na celom svete a zapojeniu kľúčových medzinárodných partnerov do vykonávania príslušných iniciatív. To si vyžaduje zlepšený rámec na prilákание

⁵¹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/ip_22_7154.

⁵² <https://www.who.int/publications/m/item/act-accelerator-outcomes-report--2020-22>.

⁵³ Predovšetkým ide o: neformálnu sieť vedúcich medzinárodných výskumných organizácií v oblasti zdravia; globálnu výskumnú spoluprácu v oblasti pripravenosti na infekčné choroby; Globálnu alianciu pre chronické choroby, Medzinárodné konzorcium pre výskum zriedkavých chorôb a Medzinárodné konzorcium pre personalizovanú medicínu. Komisia podporila aj iniciatívu Epidemiologických spravodajských informácií z otvorených zdrojov.

⁵⁴ To zahŕňa: iniciatívu spoločného programovania v oblasti antimikrobiálnej rezistencie a nové budúce európske partnerstvo v oblasti antimikrobiálnej rezistencie; iniciatívu spoločného programovania v oblasti neurodegeneratívnych chorôb, spoločný európsky program v oblasti zriedkavých chorôb a nové budúce európske partnerstvo v oblasti zriedkavých chorôb.

⁵⁵ [Projekt EÚ – Afrika PerMed](#) sa zameriava na budovanie prepojení medzi Európou a Afrikou v oblasti personalizovanej medicíny.

⁵⁶ <https://www.globalhealth-edctp3.eu/>

⁵⁷ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov, Nový európsky inovačný program, COM(2022) 332 final.

zahraničných podnikateľov vrátane priaznivejšieho zaobchádzania s vlastným kapitálom, zjednodušených postupov na zaradenie do zoznamu, väčšieho objemu kapitálu k dispozícii od inštitucionálnych investorov a väčšieho počtu príležitostí pre ženy pôsobiace v oblasti rizikových investícií.

Globálny dosah EÚ v oblasti inovácií ďalej posilňujú činnosti Európskeho inovačného a technologického inštitútu (EIT), ktorý nedávno aktualizoval svoj strategický rámec⁵⁸ v záujme jeho zosúladenia s oznámením o globálnom prístupe. Zároveň Európska rada pre inováciu (EIC) presadzuje svoj program zahraničných obchodných veľtrhov, ktorý pomáha príjmom EIC presadzovať ich stratégiu komercializácie na zahraničných trhoch a využívať podnikateľské príležitosti na najobľúbenejších medzinárodných veľtrhoch.

5. DIFERENCIÁCIA SPOLUPRÁCE S PRIORITNÝMI KRAJINAMI A REGIÓNMÍ

Viac ako 20 % tém v rámci programu Horizont Európa sa osobitne **zameriavalo na medzinárodnú spoluprácu**, čím sa posilnila **súčinnosť s inými programami EÚ**, najmä s Nástrojom susedstva a rozvojevej a medzinárodnej spolupráce (NDICI – Globálna Európa).

Vzhľadom na následky ruskej útočnej vojny voči Ukrajine sa Komisia zamerala na **osobitné podporné opatrenia pre Ukrajinu** a uľahčila jej účasť na programe Horizont Európa a v Euratome vrátane vytvorenia kancelárie programu Horizont Európa v Kyjeve. V roku 2022 sa obnovila Dohoda o vedecko-technickej spolupráci medzi EÚ a Ukrajinou, čím od 8. novembra 2019 nadobudla účinnosť na obdobie piatich rokov.

Vôbec prvýkrát v histórii sú v súčasnosti k programu Horizont Európa pridružení všetci partneri zo **západného Balkánu**. Vzťahy sú zamerané na vykonávanie agendy pre západný Balkán v oblasti inovácie, výskumu, vzdelávania, kultúry, mládeže a športu⁵⁹.

Na základe súčasných diskusií o **spoločnom pláne spolupráce EÚ a Číny v oblasti vedy, techniky a inovácií** budú EÚ a Čína spolupracovať na dvoch hlavných výskumných iniciatívach v oblastiach spoločného záujmu, pričom ich prístup k činnostiam súvisiacim s inováciami bude obmedzený.

EÚ spolu s Africkou úniou (AÚ) vypracovala návrh **spoločného inovačného programu AÚ – EÚ** a schválila ministerské vyhlásenie **Únie pre Stredozemie**. V rámci programu Horizont Európa spustila osobitnú „iniciatívu pre Afriku“ a „iniciatívu pre Stredozemie“. Na každú z nich sú vyčlenené celkové investície EÚ v objeme približne 300 miliónov EUR.

EÚ zintenzívnila dvojstranné vzťahy so **Spojenými štátmi** prostredníctvom Rady EÚ – USA pre obchod a technológie, s **Kanadou, Novým Zélandom a Kórejskou republikou** najmä prostredníctvom rokovaní o pridružení k programu Horizont Európa, s **Japonskom**, a to aj v kontexte japonského predsedníctva skupiny G7 v roku 2023, a s **Indiou** zriadením Rady EÚ – India pre obchod a technológie.

Komisia aj naďalej vykonávala **strategický plán EÚ – CELAC⁶⁰ pre vedu, technológie**

⁵⁸ [20190605-gb57-17-strategic-framework-for-eit-community-global-outreach-activities.pdf](https://ec.europa.eu/eit/20190605-gb57-17-strategic-framework-for-eit-community-global-outreach-activities.pdf) (europa.eu).

⁵⁹ [EÚ a západný Balkán spúšťajú spoločnú stratégiu na posilnenie spolupráce v oblasti inovácií, výskumu, vzdelávania, kultúry, mládeže a športu](https://ec.europa.eu/eit/20220608-gb57-17-strategic-framework-for-eit-community-global-outreach-activities.pdf) (europa.eu).

a inovácie na roky 2021 – 2023 a v druhej polovici roka 2023 bude diskutovať o budúcej spolupráci. EÚ takisto schválila akčný plán na roky 2023 – 2027 na účely vykonávania **strategického partnerstva ASEAN – EÚ** a zaviazala sa presadzovať spoluprácu v **indicko-tichomorskom regióne** vrátane spolupráce s Austráliou, Kórejskou republikou, Novým Zélandom a so Singapurom.

5.1. Prehľadovanie spolupráce s industrializovanými krajinami mimo EÚ a krajinami s rozvíjajúcou sa ekonomikou

Spolupráca so **Spojenými štátmi** sa v súlade s ambíciou uvedenou v oznámení o globálnom prístupe a v spoločnom oznámení o novej agende EÚ – USA pre globálnu zmenu⁶¹ výrazne posilnila. V rámci samitu EÚ – USA v júni 2021 sa formálne zriadila Rada EÚ – USA pre obchod a technológie, čo viedlo k vzniku nových a aktívnych pracovných okruhov v oblasti stanovovania noriem, kvantovej a umelej inteligencie a výskumu v súvislosti s klímou a čistými technológiami. Na základe aktívneho pracovného okruhu v oblasti elektromobility a interoperability s inteligentnými sieťami sa v rámci pracovnej skupiny Rady EÚ – USA pre obchod a technológie pre oblasť klímy a čistých technológií pripravili odporúčania pre verejnú infraštruktúru nabíjajúcich staníc pre elektromobilitu.

V súlade s viacstranným prístupom spoločného oznámenia „EÚ – Čína: strategická vízia“⁶² Komisia ešte viac zintenzívnila svoje úsilie o prekalibrovanie **spolupráce v oblasti výskumu a inovácií s Čínou**. V súčasnosti prebiehajú diskusie o spoločnom pláne budúcnosti spolupráce EÚ a Číny v oblasti vedy, techniky a inovácií vrátane diskusií o súbore rámcových podmienok. Rozsah spolupráce EÚ a Číny v oblasti výskumu a inovácií odzrkadľuje skutočnosť, že systémová rivalita nadobúda čoraz väčší význam a že z diskusií o pláne vyplývajú pozitívne výsledky, pokiaľ ide o rámcové podmienky súvisiace s výskumom⁶³, ale nedostatočný pokrok, pokiaľ ide o rámcové podmienky súvisiace s inováciami⁶⁴. Preto sa v rámci **pracovného programu Horizont Európa na roky 2023 – 2024** pokračuje v spolupráci EÚ a Číny v oblasti výskumu a inovácií prostredníctvom dvoch hlavných výskumných iniciatív. Jedna z nich sa týka potravín, poľnohospodárstva a biotechnológie a druhá zas zmeny klímy a biodiverzity. Vzhľadom na podstatné obavy týkajúce sa používania duševného vlastníctva vytvoreného v rámci programu Horizont Európa sa však s cieľom zabrániť účasti čínskych subjektov na inovačných akciách⁶⁵ uplatnil článok 22 ods. 6 nariadenia o programe Horizont Európa.

Spolupráca s **Kanadou, Austráliou a Novým Zélandom** pokračovala v spoločných prioritných oblastiach, ako je zdravie a zelená a digitálna transformácia. V súlade so

⁶⁰ CELAC je Spoločenstvo štátov Latinskej Ameriky a Karibiku.

⁶¹ Spoločné oznámenie Európskemu parlamentu, Európskej rade a Rade, Nová agenda EÚ – USA pre globálnu zmenu, JOIN(2020) 22 final.

⁶² Spoločné oznámenie Európskemu parlamentu, Európskej rade a Rade, EÚ – Čína: strategická vízia, JOIN(2019) 5 final.

⁶³ Medzi ne patrí otvorená veda, etika a integrita vo výskume, mobilita výskumných pracovníkov a rodová rovnosť v oblasti výskumu a inovácií.

⁶⁴ Medzi ne patria práva duševného vlastníctva, prednormatívny výskum, posudzovanie zhody a normalizácia, prístup k vládnej obstarávaniu, spravodlivé a transparentné regulačné rámce.

⁶⁵ Inovačné akcie sú akcie s vysokou úrovňou technologického rozvoja a sú bližšie k trhu.

stratégiou EÚ pre spoluprácu s indicko-tichomorským regiónom Komisia uzavrela medzinárodné digitálne partnerstvá⁶⁶ s **Japonskom**, **Kórejskou republikou** a so **Singapurou**. Spolupráca s **Indiou** sa začala naplno rozvíjať v nadväznosti na zriadenie Rady EÚ – India pre obchod a technológie⁶⁷, ktorá sa bude zameriavať na digitálne technológie, zelené technológie a technológie čistej energie, ako aj na obchod a odolné hodnotové reťazce. India takisto súhlasila s vytvorením mechanizmu spolufinancovania pre konkrétne témy pracovného programu Horizontu Európa na roky 2023 – 2024.

V rámci spolupráce **EÚ a Brazílie** v oblasti výskumu a inovácií bola na päť rokov obnovená dvojstranná vedecko-technická dohoda a podpísalo sa správne dojednanie s tromi brazílskymi agentúrami na financovanie výskumu s cieľom vytvoriť mechanizmus spolufinancovania pre brazílske subjekty, ktoré sa zúčastňujú na programe Horizont Európa. Dvojstranná spolupráca **EÚ a Mexika** umožnila vyhlásiť výzvu „Puerta Horizonte Europa-Mexico“, ktorou sa poskytuje podpora a spolufinancovanie mexickej účasti na programe Horizont Európa, zatiaľ čo sa očakáva, že sa v roku 2023 podpíše správne dojednanie s **Argentínou** o programe Copernicus. Dvojstranná dohoda o vedecko-technickej spolupráci **EÚ a Čile** bola automaticky obnovená do roku 2027.

5.2. Integrácia spolupráce v rámci susedstva EÚ

Vykonávanie agendy pre **západný Balkán** v oblasti inovácie, výskumu, vzdelávania, kultúry, mládeže a športu dobre pokročilo. Cieľom tejto agendy je podporovať vedeckú excelentnosť a reformovať systémy vzdelávania v regióne, vytvárať príležitosti pre mládež a pomáhať predchádzať úniku mozgov. Vôbec prvýkrát v histórii sú k programu Horizont Európa pridružení všetci partneri zo západného Balkánu.

Na prvej ministerskej konferencii Únie pre Stredozemie o výskume a inováciách boli schválené tri plány výskumu a inovácií v oblasti zdravia, zmeny klímy a energie z obnoviteľných zdrojov⁶⁸. V rámci pracovného programu Horizont Európa na roky 2023 – 2024 bola spustená „iniciatíva pre Stredozemie“, ktorá je zameraná na zmenu klímy a energiu z obnoviteľných zdrojov a ktorou sa podporuje účasť subjektov usadených v **krajinách južného Stredozemia**. Spolupráca v oblasti výskumu a inovácií pokračuje prostredníctvom projektu majáka pre Stredozemie v rámci misie programu Horizont Európa „Obnoviť naše oceány a vody do roku 2030“, iniciatívy BlueMed, partnerstva v oblasti udržateľného modrého hospodárstva a Partnerstva pre výskum a inováciu v oblasti Stredozemia (PRIMA)⁶⁹.

Vzhľadom na útočnú vojnu Ruska voči Ukrajine sa ukázalo, že na účely presadzovania hodnôt a zásad výskumu a inovácií v regióne je **regionálna spolupráca v oblasti výskumu a inovácií Východného partnerstva** dôležitejšia ako kedykoľvek predtým. Cieľom

⁶⁶ Kľúčové témy zahrnuté v rozsahu jednotlivých partnerstiev: odolnosť dodávateľského reťazca polovodičov; 5G/6G; kybernetická bezpečnosť; platformy, údaje, regulácia umelej inteligencie; digitálny obchod; digitálna identita a digitálne podpisy; odstránenie medzier v digitálnych zručnostiach a digitálna integrácia.

⁶⁷ [EÚ – India: nová Rada pre obchod a technológie \(europa.eu\)](https://europa.eu).

⁶⁸ [UfM-Ministerial-Declaration-RI-EN-270622.pdf \(ufmsecretariat.org\)](https://ufmsecretariat.org).

⁶⁹ Pozri v príslušnom poradí: <http://www.bluedmed-initiative.eu/>, <https://bluepartnership.eu/>, a [PRIMA:Partnerstvo pre výskum a inováciu v oblasti Stredozemia \(prima-med.org\)](https://prima-med.org).

výskumného a inovačného rozmeru Východného partnerstva je zvýšiť inovačné kapacity partnerských krajín pomocou ich väčšieho začlenenia do systémov výskumu a inovácií EÚ vzhľadom na európsku perspektívu Gruzínska, Moldavska a Ukrajiny.

Spolupráca v oblasti výskumu a inovácií so **Švajčiarskom** a **Spojeným kráľovstvom** pokračuje. V druhom uvedenom prípade by sa po ukončení procesu pridruženia k programu Horizont Európa ešte viac zlepšili príležitosti na spoluprácu.

5.3. Prehľbovanie partnerstiev EÚ s Afrikou, Latinskou Amerikou a Karibikom a juhovýchodnou Áziou

Komisia splnila svoj záväzok zvýšiť podporu spolupráce v oblasti výskumu a inovácií s Afrikou, a to vypracovaním návrhu **spoločného inovačného programu AÚ – EÚ** spoločne s Komisiou Africkej únie (AÚ) a členskými štátmi. Tento program bol uznaný vo februári 2022 v záverečnom vyhlásení zo 6. samitu hláv štátov a predsedov vlád EÚ – AÚ, diskutovalo sa o ňom v rámci dialógu zainteresovaných strán v novembri 2022 a bol schválený na stretnutí vysokých úradníkov 4. mája 2023. V nadväznosti na úspešnú „iniciatívu pre Afriku“ v rámci pracovného programu Horizont Európa na roky 2021 – 2022 Komisia v rámci pracovného programu Horizont Európa na roky 2023 – 2024 prijala novú „iniciatívu pre Afriku II“⁷⁰. S cieľom podporiť integrovanú analýzu na účely tvorby politik Komisia navyše spustila vedomostnú platformu o Afrike⁷¹, ktorá je bránou k údajom a informáciám o sociálnom, hospodárskom a environmentálnom rozvoji Afriky.

V **investičnom balíku Global Gateway Afrika – Európa**, ktorý bol oznámený na uvedenom 6. samite EÚ – AÚ, sa podporuje inovačný program AÚ – EÚ, regionálne centrá excelentnosti zamerané na zelenú transformáciu v subsaharskej Afrike, technológie pozorovania Zeme a vesmírne technológie a investície do vzdelávania a digitálnej pripojiteľnosti⁷². V súlade s prioritami nástroja NDICI – Globálna Európa⁷³ sa vyvíjajú hlavné iniciatívy, ako je hlavná iniciatíva EÚ – AÚ o údajoch, Africko-európsky most digitálnej inovácie, EurAfrica Gateway na prepojenie afrického pobrežia a budúca sieť optických káblov na zlepšenie regionálnych digitálnych infraštruktúr v západnej, východnej a južnej Afrike. Medzi ďalšie príklady patria iniciatívy Tímu Európa v oblasti výroby liekov, vakcín a zdravotníckych technológií a prístupu k nim; v oblasti sexuálneho a reprodukčného zdravia a práv v subsaharskej Afrike; v oblasti zdravotnej bezpečnosti/OneHealth; v oblasti inštitútov elektronického zdravotníctva a verejného zdravia.

Pokiaľ ide o **Spoločenstvo štátov Latinskej Ameriky a Karibiku (CELAC)**, pozornosť sa venovala vykonávaniu strategického plánu EÚ – CELAC pre vedu, technológie a inovácie na roky 2021 – 2023⁷⁴. Od 17. do 18. júla 2023 sa uskutoční prvý samit hláv štátov a predsedov

⁷⁰ Komisia napríklad pokračovala v rozvoji dlhodobého spoločného partnerstva EÚ a Africkej únie pre výskum a inovácie v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov a rozšírila jeho rozsah na čistý vodík.

⁷¹ [Platforma o Afrike \(europa.eu\)](https://europa.eu).

⁷² Digitálna pripojiteľnosť sa zameriava na prepojenie Európy a Afriky podmorskými káblami, prepojenie afrických regiónov cez chrbticovú sieť z optických vlákien a prepojenie nepokrytých regiónov cez satelitnú komunikáciu, ako aj na podporu digitálnych inovačných ekosystémov v regióne.

⁷³ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/947 z 9. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Nástroj susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce – Globálna Európa.

⁷⁴ [Strategický plán EÚ – CELAC na roky 2021 – 2023](#).

vlád EÚ – CELAC za posledných osem rokov. Po ňom bude v druhej polovici roka 2023 nasledovať stretnutie vysokých úradníkov spoločnej iniciatívy EÚ – CELAC v oblasti výskumu a inovácií, čím sa pripraví pôda pre zasadnutie ministrov zamerané na výskum a inovácie.

V spoločnom vyhlásení vedúcich predstaviteľov⁷⁵ na **pamätnom samite EÚ – ASEAN**, ktorý sa konal 14. decembra 2022, sa vyzvalo na prehĺbenie spolupráce v oblasti vzdelávania, vedy, technológií a inovácií. Schválil sa ním aj akčný plán vykonávania strategických partnerstiev ASEAN – EÚ na roky 2023 – 2027⁷⁶, v ktorom sa za priority spolupráce v oblasti výskumu a inovácií označujú hlavne zelené technológie, vesmír a morské oblasti. EÚ oznámila vytvorenie investičného balíka vo výške 10 miliárd EUR v rámci stratégie Global Gateway v regióne ASEAN s použitím prístupu Tímu Európa, čím sa prispeje k plneniu cieľov EÚ v indicko-tichomorskom regióne.

5.4. Dôsledky ruskej útočnej vojny voči Ukrajine

Ruská útočná vojna voči Ukrajine je porušením medzinárodného práva, čím sa narúša európska aj celosvetová bezpečnosť a stabilita. **Európska únia sa rozhodla nezapájať do ďalšej spolupráce v oblasti výskumu a inovácií s ruskými subjektmi.** Účasť ruských verejných subjektov na prebiehajúcich alebo budúcich projektoch bola ukončená⁷⁷. Sankciami a opatreniami sa z účasti na programe v akejkoľvek pozícii vylučujú všetky právne subjekty usadené v Rusku, Bielorusku alebo na územiach Ukrajiny, ktoré nie sú kontrolované vládou. Fyzické osoby usadené v Rusku, Bielorusku alebo na územiach Ukrajiny, ktoré nie sú kontrolované vládou, sa však stále môžu zúčastňovať na akciách Marie Curie-Skłodowskej, čím sa umožňuje udržiavať **medziľudské kontakty** s ruskou a bieloruskou vedeckou komunitou. V tejto súvislosti sa v súlade s komuniké ministrov vedy skupiny G7 z júna 2022⁷⁸ uznáva situácia ruských a bieloruských vedcov, ktorí sú v ťažkostiach, lebo sú proti vojne alebo režimu.

Komisia sa zamerala na vytvorenie **osobitných podporných opatrení pre Ukrajinu**⁷⁹ a uľahčila účasť Ukrajiny na výzvach programu Horizont Európa a Euratomu. Osobitný štipendijný program s názvom MSCA4Ukraine podporuje vysídlených výskumníkov z Ukrajiny a umožňuje im pokračovať vo svojich výskumných činnostiach v EÚ. Dohoda o vedecko-technologickej spolupráci EÚ a Ukrajiny bola v roku 2022 obnovená na päť rokov so spätnou účinnosťou od 8. novembra 2019. V súlade s meniacim sa politickým kontextom

⁷⁵ [eu-asean-leaders-statement.pdf \(europa.eu\)](#).

⁷⁶ [Plan of Action to Implement the ASEAN-EU Strategic Partnership \(2023-2027\).pdf \(europa.eu\)](#).

⁷⁷ V 117 prípadoch účasti ruských (verejných alebo s verejným sektorom súvisiacich) subjektov bola účasť ukončená najmä na základe piateho balíka sankcií, pozri článok 51 nariadenia Rady (EÚ) č. 833/2014 z 31. júla 2014 o reštriktívnych opatreniach s ohľadom na konanie Ruska, ktorým destabilizuje situáciu na Ukrajine (Ú. v. EÚ L 229, 31.7.2014, s. 1). V tomto článku sa stanovuje niekoľko výnimiek, napríklad v oblasti vesmírnej spolupráce a spolupráce v oblasti jadrovej energie. V 37 prípadoch bieloruskej účasti na programe Horizont Európa bola účasť ukončená v roku 2022 na základe [nariadenia Rady \(EÚ\) 2021/1986 z 15. novembra 2021, ktorým sa mení nariadenie \(ES\) č. 765/2006 o reštriktívnych opatreniach voči Bielorusku](#).

⁷⁸ [Microsoft Word - G7 Science Ministers Declaration 20220613 \(bundesregierung.de\)](#).

⁷⁹ Na stránke [ERA4Ukraine](#) sa uvádza prehľad všetkých existujúcich akcií na európskej a vnútroštátnej úrovni vrátane [MSCA4Ukraine](#), [pracovných ponúk ERC](#) a [štipendijného programu JRC – EUI](#) ([Európsky univerzitný inštitút](#)).

bude Komisia naďalej koordinovať svoje kroky s členskými štátmi a obhajovať úlohu výskumu a inovácií v politických a operačných rámcoch prepojených s obnovou a rekonštrukciou Ukrajiny, ako sa zdôraznilo aj v komuniké ministrov vedy a technológie skupiny G7 z mája 2023⁸⁰.

6. ZÁVERY

V tejto prvej dvojročnej správe o vykonávaní globálneho prístupu k výskumu a inováciám sa uvádza, že EÚ dosiahla významný pokrok vo vykonávaní akcií určených v oznámení o globálnom prístupe a pri posilňovaní postavenia Európy vo svete. Európska únia si zachovala otvorenosť v medzinárodnej spolupráci v oblasti výskumu a inovácií a presadzovala mnohostranný dialóg o hodnotách a zásadách. Úspešne vykonala nové ustanovenia o **pridružení krajín mimo EÚ k programu Horizont Európa**. Európska únia vypracovala s medzinárodnými partnermi spoločné záväzky, čím pomohla formovať globálne riadenie. Asertívne chránila svoje strategické aktíva, záujmy, autonómiu a bezpečnosť, pričom zároveň posilňovala otvorenú strategickú autonómiu EÚ. Európska únia využila svoju vedúcu úlohu pri podporovaní mnohostrannej spolupráce v oblasti výskumu a inovácií s cieľom prinášať vedecké riešenia na podporu spravodlivej zelenej transformácie, digitálnej transformácie a zdravotnej bezpečnosti, pripravenosti a reakcie na krízy a zároveň rozvíjala medzinárodné partnerstvá s cieľom znížiť strategické závislosti v kľúčových technologických oblastiach a hodnotových reťazcoch. Nadviazala medzinárodné partnerstvá v oblasti inovácií s krajinami a regiónmi, ktoré ponúkajú vzájomnú otvorenosť pre podnikanie a investície.

V súvislosti s komplexným a dynamicky sa vyvíjajúcim geopolitickým prostredím, ktoré ešte viac zhoršila ruská útočná vojna voči Ukrajine, globálny prístup k výskumu a inováciám preukázal svoju účinnosť a významnosť a aj naďalej zostáva vhodným strategickým rámcem pre medzinárodnú spoluprácu v oblasti výskumu a inovácií. Veda a technika zohrávajú čoraz významnejšiu úlohu v zahraničnej politike. Je potrebné usilovať sa o väčšiu súčinnosť s vonkajšou činnosťou EÚ, najmä so stratégiou Global Gateway. Okrem toho by sa mali zväziť ďalšie úvahy o tom, ako podporovať vedeckú diplomaciu v Európe. Napokon bude Komisia naďalej monitorovať vykonávanie oznámenia o globálnom prístupe a v druhej dvojročnej správe, ktorá má byť predložená v roku 2025, informuje Radu a Európsky parlament.

⁸⁰

https://www8.cao.go.jp/cstp/kokusaiteki/g7_2023/230513_g7_communique.pdf.